

VARHAISKASVATUS- SUUNNITELMA 2017-2019

ENONTEKIÖ

Met tehämä yhdessä
Mii bargat outtas

Etusivun reunukset Iris 5v.

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	3
1 ENONTEKIÖN KUNTA	4
2 VARHAISKASVATUS ENONTEKIÖN KUNNASSA	5
2.1 <i>Hetta</i>	5
2.2 <i>Karesuvanto</i>	5
2.3 <i>Kilpisjärvi</i>	6
2.4 <i>Peltovuoma</i>	6
2.5 <i>Kielipesä</i>	6
3 VARHAISKASVATUKSEN ARVOT	7
3.1 <i>Arvopohja</i>	7
3.2. <i>Varhaiskasvatuksen päämäärät ja tavoitteet</i>	7
4 YHTEISTYÖ HUOLTAJIEN KANSSA	8
5 VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN	9
5.1 <i>Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet</i>	9
5.2. <i>Laaja-alainen osaaminen</i>	11
6 KIELELLINEN KEHITYS	13
7 KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUEN JÄRJESTÄMINEN	13
8 VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA SEURANTA	14

JOHDANTO

Tämä Enontekiön kunnan varhaiskasvatussuunnitelma eli VASU perustuu opetushallituksen laatimiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuslain (1.8.2015) perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatus toteutetaan. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lasten suunnitelmallista ja tavoitteellisesta kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka on tietoista toimintaa lasten oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin toteutumiseksi. Pedagogiikka näkyy arjen toimintakulttuurissa, oppimisympäristössä ja varhaiskasvatuksen keskeisessä elementissä, leikissä. Erityisen tärkeää on lasten osallistaminen ja aktiivinen toimijuus. Varhaiskasvatus on tärkeä osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla.

Enontekiön kunnan varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään tarvittaessa, mutta vähintään kahden vuoden välein. Kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa ovat työstäneet Enontekiön kunnan varhaiskasvattajat yhdessä varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten huoltajien kanssa.

1 ENONTEKIÖN KUNTA

Enontekiön kunta sijaitsee Käsivarren Lapissa, Norjan ja Ruotsin rajalla. Pinta-alaltaan Enontekiö on Suomen kolmanneksi laajin kunta, 8464 neliökilometriä. Asukastiheydeltään Enontekiö on Suomen kolmanneksi harvaan asutuin kunta: neljällä neliökilometrillä on yksi asukas. Enontekiön kunnan alueella sijaitsee yli 60% Suomen kaikista tuntureista, joista tunnetuimmat ovat Saana Kilpisjärvellä ja Halti. Joulukuussa 2016 Enontekiön asukasluku on 1877 asukasta.

Enontekiön kunta on suurin ympärivuotinen työllistäjä. Muita merkittäviä elinkeinoja ovat poronhoito ja matkailu. Matkailu - ja sesonkityöt tuovat kuntaan lisäväkeä ja työntekijöitä.

2 VARHAISKASVATUS ENONTEKIÖN KUNNASSA

Enontekiön kunnassa varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuslain ja -asetuksen mukaisesti. Laajan kunnan alueella varhaiskasvatusta järjestetään Hetassa päiväkoti Riekossa, Karesuvannossa ryhmäperhepäiväkoti Touhulassa, Kilpisjärvellä ryhmäperhepäiväkoti Saanassa ja Peltovuoman ryhmäperhepäiväkodissa. Enontekiön kunnan saamenkielinen varhaiskasvatus järjestetään päiväkoti Riekin saamenkielisessä ryhmässä ja ostopalveluna Ruotsin puolella Karesuandossa.

Enontekiön kunnassa lapsimäärät vaihtelevat varhaiskasvatusyksiköissä. Tähän ovat syynä sekä muuttoliike että syntyvyyden vaihtelut. Koko kunnan varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä on vaihdellut 50 - 80 lapsen välillä.

2.1 Hetta

Enontekiön kunnan keskus on Hetta, jossa sijaitsee vuonna 2015 valmistunut, 45 paikkainen päiväkoti Riekko. Riekossa on kolme ryhmää: saamenkielinen ryhmä Miessi ja suomenkieliset ryhmät Kuukkelit ja Pulmuset. Ryhmien ikärakenne vaihtelee toimintakausittain. Päiväkoti Riekko palvelee myös lähialueen kyliä.

Päiväkodissa järjestetään koko – ja osapäiväisen varhaiskasvatuksen lisäksi myös vuorohoitoa ja varallaoloa, joka perustuu vanhempien työaikoihin. Jokaisessa päiväkoti Riekin ryhmässä työskentelee lastentarhanopettaja ja muu lapsilukumäärän vaatima henkilöstö kuten lastenhoitajat ja avustajat.

2.2 Karesuvanto

Kilpisjärvelle menevän tien varrella sijaitsevassa Karesuvannon kylässä, 70 km Hetan kuntakeskuksesta, toimii 12-paikkainen ryhmäperhepäiväkoti Touhula. Touhulassa tarjotaan vanhempien työaikoihin perustuvaa vuorohoitoa. Karesuvannon saamenkielinen varhaiskasvatus toteutetaan ostopalveluna Ruotsin puolella Karesuandossa, jossa toimii Föreskolan Lavvu.

2.3 Kilpisjärvi

Kilpisjärven kylässä, 180 km Hetan kuntakeskuksesta pohjoiseen, toimii 12-paikkainen ryhmäperhepäiväkoti Saana. Saanassa tarjotaan vanhempien työaikoihin perustuvaa vuorohoitoa. Syksyllä 2017 ryhmäperhepäiväkoti aloittaa toimintansa uusissa tiloissa Kilpisjärven Monitoimitalossa.

2.4 Peltovuoma

Peltovuoman kylässä, 30 km Hetasta itään, toimii Peltovuoman 12-paikkainen ryhmäperhepäiväkoti. Peltovuoman ryhmäperhepäiväkodin vuoro- ja varahoito järjestetään päiväkotikielissä Riekossa.

Kaikissa Enontekiön varhaiskasvatuksen ryhmäperhepäiväkodeissa työskentelee perhepäivähoitajia sekä vastaava lastenhoitaja.

2.5 Kielipesä

Kielipesä on alle kouluikäisille kielivähemmistön tai alkuperäiskansan lapsille tarkoitettu hoitopaikka, jossa lapsille puhutaan ainoastaan kielipesäkieltä, vaikka he eivät osaisi sitä vielä hoitoon tullessaan. Kielipesässä kieltä opitaan luonnollisissa arjen tilanteissa. Jokaisessa kielipesässä on omat päivärutiininsa ja eri teemoihin liittyvät toimintatuokionsa, jolloin opitaan teemoihin liittyvää sanastoa. (Saamelaiskäräjät, Opas kielipesälästen vanhemmille, 2015)

Kielipesätoiminta aloitettaneen Hetassa ja Peltovuomassa syksyn 2017 aikana.

3 VARHAISKASVATUKSEN ARVOT

3.1 Arvopohja

Varhaiskasvatus on tavoitteellista hoitoa, kasvatusta ja pedagogista toimintaa, joka tukee lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kehitystä.

Arvot

- Turvallisuus varhaiskasvatuksessa
- Luottamuksellinen suhde huoltajien ja varhaiskasvattajien välillä
- Lapsen ja hänen perheensä yhdenvertainen kohtelu
- Kulttuurien ja kielten tasavertainen arvostaminen
- Paikallisen kulttuurin, kotiseudun ja ympäristön arvostaminen
- Lapsuuden kunnioittaminen ja toimiminen lapsen parhaaksi

Enontekiön kunnan varhaiskasvatusyksiköiden toimintaa ohjaavat arvot ja valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma sekä kunnan ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat. Lisäksi saamenkielisen varhaiskasvatuksen ohjaavana asiakirjana on Saamelainen varhaiskasvatussuunnitelma (2005). Saamelaisen varhaiskasvatussuunnitelman tarkoituksena on ohjata saamelaisen varhaiskasvatuksen laatua ja sisällöllistä toteuttamista sekä edistää palvelujen yhdenvertaista toteutumista.

3.2. Varhaiskasvatuksen päämäärät ja tavoitteet

Varhaiskasvatustoimintamme tavoitteena on luoda lapselle turvallinen ja monipuolinen oppimisympäristö, jossa jokainen lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi.

Tavoitteet

- Turvalliset ihmissuhteet, vuorovaikutus- ja vertaissuhteet
- Yksilöllinen ja yhdenvertainen kohtelu
- Myönteinen minäkuva
- Lapsen leikin ja mielikuvituksen tukeminen

- Monipuolinen oppimisympäristö
- Monipuolinen pedagoginen toiminta
- Kulttuurinen moninaisuus
- Luontoyhteyden tukeminen
- Vastuullisuus ja kestävä toiminta
- Aktiiviseen toimijuuteen kannustaminen
- Lasten osallisuuden ja vaikuttamisen taitojen tukeminen
- Tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen tukeminen

4 YHTEISTYÖ HUOLTAJIEN KANSSA

Yhteistyö alkaa perheen tutustuessa varhaiskasvatustyksikköön ja varhaiskasvattajiin, jolloin luodaan yhdessä mahdollisimman turvallinen ja lapsen hyvinvointia edistävä varhaiskasvatuspolku. Yhteistyötä tukevat varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen, toteuttaminen ja arviointi, päivittäiset kohtaamiset sekä muu viestintä.

Yhteistyö on

- huoltajien ja varhaiskasvattajien asennoitumista ja sitoutumista yhteisiin kasvatuspäämääriin ja tavoitteisiin.
- molemminpuolista aktiivista vuorovaikutusta huoltajien ja varhaiskasvattajien välillä.
- tietoisuutta siitä, että huoltajilla on ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu, jota varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan.
- huoltajien osallisuutta varhaiskasvatuksen toteuttamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä varhaiskasvattajien kanssa.
- luottamusta ja kaikkien osapuolten arvostamista.

Luukas 4v.

5 VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN

Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, jolloin lapsella on mahdollisimman hyvät kasvun, oppimisen ja kehittymisen edellytykset. Lapsen hyvinvointia varhaiskasvatuksessa edistävät pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet. Lapsen suhteita huoltajiin sekä muuhun sukuyhteisöön, kasvattajiin ja muihin lapsiin vaalitaan, ja hän kokee yhteenkuuluvuutta.

5.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

- Annetaan tilaa lapsen tunteille, mielipiteille ja ajatuksille
- Rohkaistaan kokeilemaan ja yrittämään
- Hyväksytään onnistumisen ja epäonnistumisen kokemukset
- Kannustetaan uusien toimintatapojen löytämiseen
- Huomioidaan lapsen vahvuudet ja nostetaan onnistumisen kokemukset esille

Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

- Annetaan leikkirauha
- Mahdollistetaan kokeilut ja elämykset
- Rohkaistaan hyvään vuorovaikutukseen
- Kannustetaan mielikuvituksen käyttöön, ilmaisuun ja luovuuteen
- Muokataan oppimisympäristöä lapsiryhmän tarpeet ja kiinnostuksen kohteet huomioiden

Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

- Kohdellaan jokaista lasta yhdenvertaisesti
- Arvostetaan lapsen näkemyksiä ja mielipiteitä
- Kehitetään osallisuutta ja yhdenvertaisuutta
- Rohkaistaan lasta toimimaan ennakkoluulottomasti

- Tuetaan lapsen identiteetin rakentumista
- Annetaan lapsen kasvaa yksilönä ja kohdataan jokainen lapsi omana persoonanaan

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

- Nähdään kulttuurinen moninaisuus rikkautena, joka kuuluu lapsen arkeen
- Kulttuurille ja moninaisuudelle annetaan tilaa
- Kunnioitetaan erilaisia kulttuureihin liittyviä tapoja ja tuodaan niitä esille
- Tehdään monikielisyys näkyväksi
- Tunnustetaan kielen merkitys oman kulttuurin säilymisessä ja identiteetin rakentumisessa
- Tiivistetään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

- Kannustetaan monipuoliseen liikkumiseen sisällä ja ulkona
- Huolehditaan sosiaalisesta turvallisuudesta
- Tuetaan kestävä elämäntapaa
- Arvostetaan paikallisia elinkeinoja ja paikallista elämäntapaa
- Mahdollistetaan kiireetön arki

Eleniga 4v.

5.2. Laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppiminen

Ajattelemisen ja oppimisen ovat perustana osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Varhaiskasvatuksessa tuetaan näitä taitoja rohkaisemalla kyseenalaistamaan ja kysymään sekä kannustamalla mielikuvituksen ja luovuuden käyttöön. Lapsille annetaan tilaa ihmetellä, erehtyä, oivaltaa ja oppia. Onnistumisista iloitaan yhdessä ja opetellaan kannustamaan muita.

- lasta ohjataan kriittiseen ajatteluun
- lasta ohjataan oman toiminnan arviointiin
- lasta kannustetaan olemaan aktiivinen ja osallistumaan itseään koskeviin päätöksiin
- lapsen mielikuvitusta ja luovuutta tuetaan monipuolisilla keinoin

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja. Toimitaan aktiivisesti lähiyhteisöissä ja osallistutaan erilaisiin paikallisiin tapahtumiin. Tarjotaan lapsille mahdollisuus vuorovaikutukseen eri-ikäisten ja erilaisten ihmisten kanssa, esimerkiksi vierailujen kautta. Kokemuksia ja tapoja erilaisista perinteistä voidaan jakaa ruokailuhetkissä, juhlissa ja arjen leikeissä.

- lapsi pääsee aktiiviseksi osaksi paikallista kulttuuria
- lapsi tutustuu paikallisiin elinkeinoihin
- lapsi osallistuu erilaisiin kulttuuritapahtumiin
- lapselle tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia toimia vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten kanssa.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten taitoja itsestä huolehtimiseen, terveyteen ja turvallisuuteen. Tuetaan lapsia itsenäistymisessä, tunteiden tunnistamisessa ja ilmaisussa. Harjoitellaan arjen taitoja turvallisesti yhdessä sekä kannustetaan pyytämään apua tarvittaessa.

- lasta kannustetaan ja tuetaan omatoimisuuteen ruokailuissa, pukeutumisessa ja siisteyskasvatuksessa
- lasta ohjataan itsenäiseen toimintaan sosiaalisissa tilanteissa ja vuorovaikutuksessa
- lasta kannustetaan tunteiden näyttämiseen, tunnistamiseen ja käsittelyyn
- lapselle taataan turvallinen ympäristö yhteisesti sovituin säännöin ja rajoin
- lapselle tarjotaan monipuolista ravintoa ja kannustetaan maistamaan kaikkea

Monilukutaito, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Lasten monilukutaitoa kehitetään rikastamalla tekstimaailmaa lasten oppimisympäristöissä.

Lisätään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksien ymmärtämistä ja hyödyntämistä.

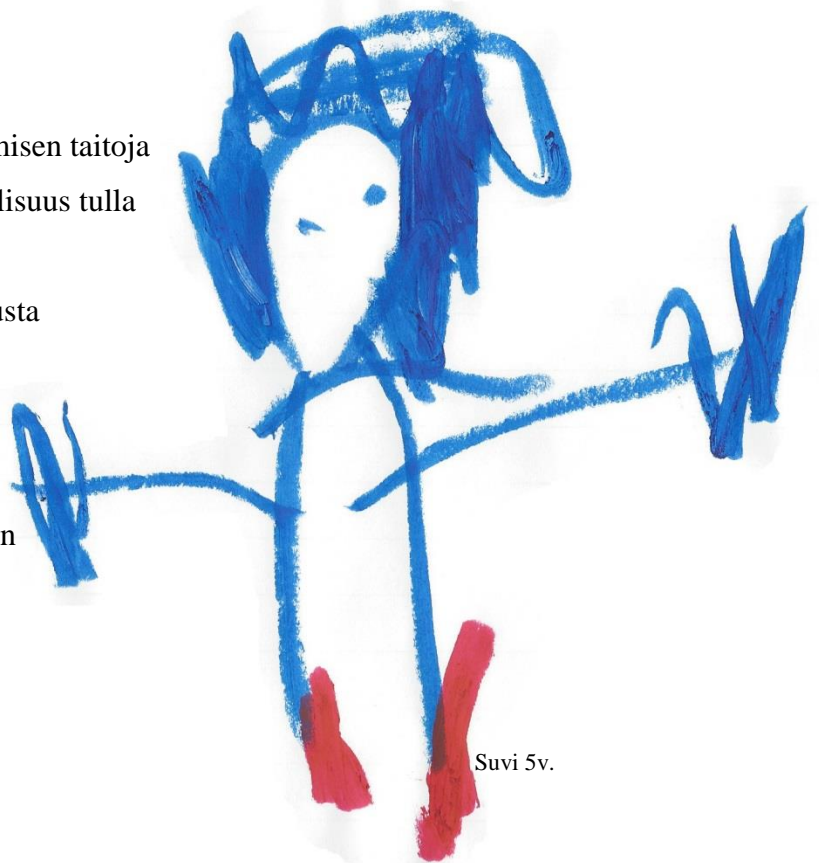
Tutustutaan yhdessä erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin ja niiden monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön.

- lasten käyttöön tarjotaan teknologiavälineitä ja niiden käyttöä harjoitellaan yhdessä
- lasten oppimisympäristössä näkyy kirjoitettu kieli, esimerkiksi päiväjärjestyksessä

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja tuetaan antamalla jokaiselle lapselle mahdollisuus tulla kuulluksi ja osalliseksi. Kannustetaan lasta oma-aloitteisuuteen ja vahvistetaan luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiin.

- lapsi kohdataan arvostavasti, häntä kuullaan ja vastataan aloitteisiin
- lapsen minäkuvaa, itsetuottamusta ja sosiaalisia taitoja vahvistetaan
- lasta ohjataan yhteisten sääntöjen ja sopimusten ymmärtämiseen

Suvi 5v.

6 KIELELLINEN KEHITYS

Kieli on osa minäkuvaamme. Kielen avulla tuetaan lapsen identiteetin, tunteiden ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Lapsi harjaantuu kertomaan omista tarpeistaan ja kokemuksistaan sekä ymmärtämään muita ja heidän käyttäytymistään. Kielen avulla opitaan asioita omasta ja muiden kulttuurista ja perinteistä, jotka ovat rakennusaineita omalle identiteettillemme. Aikuinen rohkaisee ja ohjaa lasta niin, että hänestä kasvaa vähitellen aktiivinen kielenkäyttäjä ja keskustelija.

Enontekiön kunnan varhaiskasvatuksessa on sekä saamenkieltä kotikielenään puhuvia että suomenkieltä kotikielenään käyttäviä lapsia. Varhaiskasvatuksen tavoite on tukea lapsen kielen kehitystä lapsen yksilölliset tarpeet huomioiden. Kielitietoisuuden kehittymistä tuetaan monipuolisella arjen kielenkäytöllä, virikkeellisellä oppimisympäristöllä, jossa näkyy ja kuuluu puhuttu ja kirjoitettu kieli sekä tarinoilla, saduilla, loruilla, lastenkirjallisuudella, lauluilla ja muulla lastenkulttuurilla.

7 KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUEN JÄRJESTÄMINEN

Varhaiserityiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä, ennaltaehkäistä haasteiden kasautumista ja tarjota perheelle heidän tarvitsemaansa tukea. Avoin keskusteluyhteys huoltajien kanssa kaikista lapsiin liittyvistä asioista on erityisen tärkeä silloin, kun lapsen kehityksessä on havaittavissa huolia. Varhaisessa vaiheessa huoliin tarttumalla voidaan taata paras mahdollinen varhaiskuntoutus ja jatkotoimenpiteet, jos niitä tarvitaan.

Erityislastentarhanopettaja auttaa ja tukee henkilökuntaa ja vanhempia kasvatuksessa ja opetuksessa sekä lapsia kehityksessä ja oppimisessa ilmenevien erilaisten pulmien, viiveiden tai poikkeavuuksien osalta. Lapsi ohjataan tarvittaessa erityislastentarhanopettajan pienryhmiin joko varhaiskasvatuksen tai neuvolan kautta.

Enontekiöllä on tehokasta monialaista yhteistyötä varhaiskasvatuksen, neuvolan terveydenhoitajien, terveyskeskuspsykologin ja koulun erityisopetuksen välillä. Lisäksi järjestetään säännöllisesti Varhaiskasvatustiimin tapaamisia, joissa mukana ovat sekä varhaiskasvatuksen henkilöstöä sekä neuvolan ja muuta terveydenhoidon henkilöstöä. Verkosto toimii hyvin lapsen parhaaksi, mutta

vain silloin, kun vanhemmilta on saatu lupa tietojen vaihtamiseen. Vain hyvin harvoin tällaista lupaa ei ole saatu. Mikäli lapsen etu vaatii lisätutkimuksia tai erityistä hoitoa, neuvotellaan mahdollisista jatkotoimista. Mikäli ilmenee puheterapian, toimintaterapian tai muun erityiskuntoutuksen tarvetta, jatkotoimista sovitaan vanhempien ja neuvolan kanssa. Kun lapsi tarvitsee erityistä hoitoa ja kasvatusta, varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan tarpeet ja mahdolliset tukitoimet.

8 VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA SEURANTA

Jatkuva arviointi on varhaiskasvatuksen kehittämisen edellytys. Varhaiskasvatussuunnitelma on käytännön työväline, se elää ja uusiutuu. Suunnitelma toimii varhaiskasvatusta ohjaavana asiakirjana ja sitä päivitetään tarpeen mukaan, mutta vähintään kahden vuoden välein. Päivityksessä mietitään: *Mikä on varhaiskasvatuksen nykytila? Mitä pitäisi muuttaa? Miksi?*

Tavoitteena on vuorovaikutustaitojen ja omaa toimintaansa jatkuvasti arvioiva ja kehittävä varhaiskasvatusyhteisö. Arvioinnin avulla määritellään, miten asetetut tavoitteet on saavutettu, tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja heikkouksia sekä nostetaan esille kehittämistarpeita. Varhaiskasvatusohjaajan kanssa vuosittain käytävissä kehityskeskusteluissa varhaiskasvattajat arvioivat omaa työpanostaan lapsiryhmän toiminnassa ja vanhempien kanssa tapahtuvassa vuorovaikutuksessa. Varhaiskasvattajien perustehtävä on olla läsnä lasta varten. Perheiden kanssa on sovittu yhteiset pelisäännöt, joista pidetään kiinni niin kotona kuin varhaiskasvatuksessakin. Tavoitteena on hyvä tiedonkulku huoltajien ja varhaiskasvattajien välillä; se poistaa epätietoisuutta ja epäluottamusta.